

KESİT AKADEMİ DERGİSİ

ISSN: 2149-9225

The Journal of Kesit Academy

ORTAÖĞRETİM DİL VE ANLATIM DERSİ (9-12. SINIFLAR) ÖĞRETİM PROGRAMININ STUFFLEBEAM'İN CIPP MODELİ ÇERÇEVESİNDE ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİNE GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ

AN EVALUATION OF LANGUAGE AND LECTURE COURSE CURRICULUM IN THE HIGH SCHOOL (9th-12th CLASSES) BASED ON STUFFLEBEAM'S CIPP MODEL REGARDING THE INSTRUCTOR'S VIEWS

Yusuf Ziya AYHAN*

Makale Türü/ Article Information/ Информация о Статье: Araştırma Makalesi/ Research Article/ Научная Статья

Atıf / Citation / Цитата

Ayhan, Y. Z. (2021). Ortaöğretim Dil ve Anlatım Dersi (9-12. Sınıflar) Öğretim Programının Stufflebeam'ın Cipp Modeli Çerçevesinde Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi. *Kesit Akademi Dergisi*, 7 (27), 505-526.

Ayhan, Y. Z. (2021). An Evaluation of Language and Lecture Course Curriculum in The High School (9th-12th Classes) Based on Stufflebeam's Cipp Model Regarding The Instructor's Views. *The Journal of Kesit Academy*, 7 (27), 505-526.

 10.29228/kesit.51331

Geliş / Submitted / Отправлено: 08.05.2021
Kabul / Accepted / Принимать: 17.06.2021
Yayın / Published / Опубликованный: 25.06.2021

Bu makale İntihal.net tarafından taranmıştır. This article was checked by Intihal.net. Эта статья была проверена Интихал.нет Bu makale Creative Commons lisansı altındadır. This article is under the Creative Commons license. Это произведение доступно по лицензии Creative Commons.

*Öğr. Gör. Dr., Pamukkale Üniversitesi, yzayhan@pau.edu.tr

KESİT AKADEMİ DERGİSİ

ISSN: 2149-9225

The Journal of Kesit Academy

ORTAÖĞRETİM DİL VE ANLATIM DERSİ (9-12. SINIFLAR) ÖĞRETİM PROGRAMININ STUFFLEBEAM'İN CIPP MODELİ ÇERÇEVESİNDE ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİNE GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ*

AN EVALUATION OF LANGUAGE AND LECTURE COURSE CURRICULUM IN THE HIGH SCHOOL (9th-12th CLASSES) BASED ON STUFFLEBEAM'S CIPP MODEL REGARDING THE INSTRUCTOR'S VIEWS

Öğr. Gör. Dr. Yusuf Ziya AYHAN

Öz: Bu çalışmada, Ortaöğretim Dil ve Anlatım Dersi (9-12. Sınıflar) Öğretim Programının, Stufflebeam'ın CIPP / BGSÜ (Contex-Input-Process-Product / Bağlam Girdi-Süreç-Ürün) Modeli çerçevesinde ortaöğretim okullarında görev yapan Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenlerinin görüşlerine göre değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Araştırma yöntemi olarak betimsel araştırma tekniklerinden tarama modeli seçilmiştir. Verilerin toplanmasında, 5 sorudan oluşan "kişisel bilgiler" bölümü ve 40 sorudan oluşan "Ortaöğretim Dil ve Anlatım Dersi (9-12. Sınıflar) Öğretim Programı Hakkında Öğretmen Görüşlerini Belirleme Ölçeği" kullanılmıştır. Verilerin analizinde normallik testi için Kolmogorov Smirnov, diğer analizler için korelasyon analizi, t testi, ANOVA, frekans, yüzde dağılımları, ortalama ve standart sapma hesaplamaları kullanılmıştır. Öğretmenler, Dil ve Anlatım dersi öğretim programını orta seviyede olumlu olarak değerlendirmektedirler. Korelasyon analizi sonucunda ölçeğin bağlam, girdi, süreç ve ürün boyutları arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Görev süreleri 0-12 yıl arasındaki öğretmenler, 12 yıl üstü öğretmenlere göre Dil ve Anlatım dersi programının bağlam, ürün boyutları ve toplamı hakkında daha olumlu görüşlere sahiptirler. Öğretmenlerin görev yaptıkları ortaöğretim kurumuna göre, ölçeğin tamamı ve alt boyutlarında anlamlı bir fark ortaya çıkmamıştır.

Anahtar Kelimeler: Dil ve anlatım, program, değerlendirme, öğretmen görüşleri, CIPP (BGSÜ).

---

*"COPE-Dergi Editörleri İçin Davranış Kuralları ve En İyi Uygulama İlkeleri" beyanları: Bu çalışma için herhangi bir çıkar çatışması bildirilmemiştir. Bu çalışmanın nicel araştırma safhası 2016-2017 yılında yapıldığı için etik kurul onayı gerekmemektedir.

Statements of "COPE-Code of Conduct and Best Practices Guidelines for Journal Editors": No conflicts of interest were reported for this article. Ethics committee approval is not required for this article.

Abstract: The present study aimed to evaluate the Language and Lecture Course (9th and 12th grade) curriculum by adopting Stufflebeam's CIPP (Context-Input-Process-Product) Model according to the opinions of Turkish Language and Literature teachers in high schools. Having a quantitative type of research design, this study used the descriptive survey model. The data was collected with the "Teachers' View Scale on the Language and Lecture Course (9th and 12th grade) Curriculum" including 40 items and a personal information part with 5 questions. After a normality check through Kolmogorov Smirnov test, the data was analyzed in SPSS Package, through T-Test, ANOVA, frequency, standard deviation, mean, percentages and correlational analyses. It was found that the teachers have moderately positive views on the Language and Lecture Course curriculum. The correlational analysis indicated that there was a significant relationship between the context, input, process and output dimensions. It was also concluded that the teachers with a 0-12 years of experience had more positive views on the total, context and input dimensions in comparison with the teachers who had a job experience more than 12 years. There was not a statistically significant difference in the total scale and the sub-dimensions in regard to the type of school in which the teachers work.

Key Words: Language and lecture, curriculum, evaluation, teacher views, CIPP.

GİRİŞ

Eğitim, insanlık tarihi kadar eski bir olgudur. Eğitim, bireyin davranışlarında kendi yaşantıları yoluyla istendik değişiklikler oluşturma süreci olarak (Ertürk, 1995: 12) düşünüldüğünde, birey, hem sürece aktif olarak katılan hem de kendi öğrenmesini planlayan bir konumdadır. İnsan, var olduğu günden bu yana çevresinde gerçekleşen olayları anlamaya, yorumlamaya çalışmıştır. Bu nedenle de sürekli çevresiyle iletişime geçme yollarını aramıştır. Kendi başına gerçekleştirdiği öğrenme faaliyetlerinin yanında, planlı ve programlı öğrenme yaşantısıyla de yüz yüze gelmiş ve yaşadığı sosyal çevreyle sürekli iletişim ve etkileşim halinde olmuştur. Çevresiyle etkileşimde kullandığı çok farklı iletişim araçlarının yanında en önemlisi ve en yetkini dil olarak karşımıza çıkmaktadır. Dil bireyin çevresiyle iletişiminde, duygu ve düşüncelerinin ifadesinde kullandığı önemli bir araçtır. Ergin (1982) dili, insanlar arasında anlaşmayı sağlayan tabii bir vasıta, kendisine mahsus kanunları olan ve ancak bu kanunlar çerçevesinde gelişen canlı bir varlık, temeli bilinmeyen zamanlarda atılmış bir gizli antlaşmalar sistemi, seslerden örülmüş içtimaî bir müessese olarak tanımlamıştır. Birlikte yaşayan toplulukları millet olma bilincine ulaştıran en önemli öğelerden biri de ortak kullandıkları dildir. Bu yüzden milletler anadili eğitimine büyük önem vermişlerdir. Bu eğitim ilköğretim seviyesinde Türkçe derslerinde, ortaöğretim seviyesinde ise "Türk Dili ve Edebiyatı" ve "Dil ve Anlatım" derslerinde verilmektedir.

2005 yılından itibaren hem ilköğretim hem de ortaöğretim seviyesinde öğretim programları çağdaş öğrenme kuramlarına göre düzenlenmekte ve geliştirilmektedir. Bu çerçevede ortaöğretimde dil ve edebiyat alanına ait derslerin 2005 yılında yürürlüğe konan programları, 2011 yılında yeniden düzenlenmiş ve yenilenmiştir. 2016-2017 öğretim yılından itibaren ise

“Türk Edebiyatı” ve “Dil ve Anlatım” derslerinin 9. sınıftan başlayarak kademeli olarak birleştirilmesi kararı alınmıştır. Mevcut program 10-11-12. sınıflarda uygulanmaya devam edilecektir. “Dil ve Anlatım” ders programının amacı, öğrencilerin Türkçenin ifade gücü ve imkânlarını; dinleme, konuşma, okuma, anlama ve yazma becerilerini geliştirerek anlamaları; programda yer alan ünitelerde sıralanan kazanımlar, verilen etkinlikler ve açıklamalar doğrultusunda Türkçeyi kullanma becerilerini olgunlaştırmaları; yine bu dille bireysel ve toplumsal düzeylerde kültür zenginliklerinin bilincine ulaşmaları olarak ifade edilmiştir (MEB, 2011).

Ayrıca öğrencilerin, kazandıkları dil becerileri ile kendilerini her düzeyde sözlü ve yazılı olarak ifade edebilen, her türlü Türkçe metni doğru anlayıp yorumlayabilme yeteneklerine sahip, evrensel değerlere ve gelişmelere açık; düşünen, hisseden ve bunları Türkçe ifade edebilen, anadillerini her düzeyde doğru ve güzel kullanabilen, Türkçenin sesini, söyleyişini benliğinde geliştirerek kullanabilen, bu dille düşünen, bireysel dünyasını derinleştirip zenginleştirebilen, bilimsel ve felsefi çalışmalar yapabilecek becerileri kazanan, bu dille inanan ve hisseden, Türkçenin evreninde kendini çağdaş insan olarak hisseden, toplumla bütünleşmiş bireyler olmaları amaçlanmıştır (MEB, 2011).

Ülkelerin eğitim sistemlerinin temelinde eğitim programları vardır. Eğitim programı, öğrenene okulda ve okul dışında planlanmış etkinlikler yoluyla sağlanan öğrenme yaşantıları düzeneğidir. Öğretim programı ise okulda ya da okul dışında bireye kazandırılması planlanan bir dersin öğretimiyle ilgili tüm etkinlikleri kapsayan yaşantılar düzeneğidir (Demirel, 2012: 6). Dolayısıyla öğretim programlarında, öğrencilere hem okul içinde hem okul dışında kazandırılması düşünülen öğrenme yaşantılarının açık ve net olarak ifade edilmesi önemlidir. Ortaöğretim “Dil ve Anlatım” dersi programının, amaçları, kazanımları, konu başlıkları, etkinlikler ayrı ayrı tablolar halinde verilerek, öğrencilerin her sınıfta, her üniteye neyin, niçin ve nasıl öğretilceği, her bölümde öğrencilerin neler kazanacağı belirlenerek hazırlandığı ifade edilmiştir. Programda dil bilgisi kurallarının ezberletilmesinden kaçınıldığı, öğrencilere daha çok dil ve anlatım dersiyile ilgili bilgi, beceri ve alışkanlıkları içeren konular sınıflara bölünmüş daha sonra sınıflara bölünen konular birbirini tamamlayan ünitelere ayrıldığı görülmüştür.

Eğitim programlarının değerlendirilmesinde çeşitli yöntemler kullanılmaktadır. Stafflebeam’ın program değerlendirme modeli CIPP (BGSÜ) modeli de bunlardan birisidir. Bu model, program hakkında karar verme yetkisine sahip yetkililere yardımcı olmak için geliştirilmiştir. Yetkililer, programın planlama, yapılandırma, uygulama ve sonuçlara göre yeniden düzenleme konusunda kararlar almaktadırlar (Özaydın, Günbatır, Önal, Çakır, 2012). CIPP modelinin ilk aşaması bağlam değerlendirmedir ve programın plan yapma, programın hedeflerinin belirlenmesi için gerekli çalışmalar yürütme ve uygun çevre koşulları oluşturma çalışmaları yapılır. Bağlam aşaması hedef geliştirme için temel basamaktır. Girdi değerlendirme aşamasında yapılandırma ile ilgili kararların yanında, program amaçlarına ulaşmak için gerekli kaynakların belirlenir ve bu kaynakların kullanımı konusunda bilgiler ortaya konur. Süreç değerlendirme aşamasında ise, programın başarısızlığını sonuç verebilecek konuların belirlenmesi, program yürütücülerinin kararlarının ortaya konması, programın kapsamı ve uygulanması sürecinde kullanılacak yöntem, teknik ve stratejilerin saptanması, öğrenme ve öğretme etkinliklerinin alacağı zamanın planlanması yapılır. Süreç değerlendirme aşaması, proje karar vericilerinin program hakkındaki kararlarının oluşmasında önemli bir aşamadır. CIPP modelinin ürün aşı-

masında elde edilen sonuçların ölçülmesi ve yorumlanması yapılmaktadır. Programın uygulanması sonucunda başarısı veya başarısızlığı hakkında geri bildirim alınması önemlidir. Ayrıca programdan beklenen sonuçlarla gözlenen sonuçlar hakkında veriler alınır (Selvi, Bıçak, 2013).

Dil ve Anlatım dersiyle ilgili alanyazın incelendiğinde, yapılan çalışmaların oldukça sınırlı olduğu gözlenmektedir. Yapılan az miktarda çalışmada konunun farklı yönleriyle ele alındığı görülmektedir. Turan (2008), yapmış olduğu çalışmada, Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenlerinin Dil ve Anlatım dersi öğretim programının hedeflerini ve kazanımlarını yeterli bulduklarını belirlemiştir. Türkyılmaz (2008), “ Dil ve Anlatım Dersinde Bir Ölçme Aracı Olarak Yazılı Sınavların Kullanımı Konusunda Öğretmen Görüşleri” isimli araştırmasında, öğretmenlerin “Dil ve Anlatım” dersinde ölçme aracı olarak çoğunlukla klasik yazılı sınavları tercih ettiklerini ortaya koymuştur. Epçaçan ve Epçaçan (2010) yaptıkları “Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenlerinin Yapılandırmacı Öğrenme Kuramı Çerçevesinde Hazırlanmış Dil ve Anlatım Dersi (9. – 12. Sınıflar) Öğretim Programı Hakkındaki Görüşleri” isimli çalışmalarında, Dil ve anlatım dersi programının, eski Dil ve Edebiyat programlarına göre, bilginin öğrenciye hissettirilerek verilen, öğretimin öğrenci merkezli, öğrencileri araştırmaya yönelten bir program olduğu, öğrencilerin analiz ve yorum yapma becerilerini geliştirdiği, programda kazanımların hem öğrenme hem de davranış boyutunda gerçekleştiği belirlenmiş, kitaplarda özgün ve güncel örneklere yer verildiği ve ölçme-değerlendirme etkinliklerinin öğrenmeye katkı sağladığı ortaya konmuştur. Programın bütünü, elde edilen bulgular sonucunda olumlu karşılandığı ve etkili olarak değerlendirildiği belirlenmiştir. Konur ve Ergene (2011), “Orta Öğretim 10. Sınıf Öğrencilerinin 9. Sınıf Türk Edebiyatı ve Dil ve Anlatım Ders Kitaplarındaki Kelimeleri Öğrenme Düzeyleri” isimli araştırmasında lise öğrencilerinin Türk Edebiyatı ve Dil ve Anlatım ders kitaplarının sözlük kısmındaki kelimeleri beklenen düzeyde öğrenemediklerini belirlemiştir. Bayazıt (2012), “Türk Edebiyatı ve Dil ve Anlatım Derslerinde Karşılaşılan Sorunlar ve Bu Sorunlara Yönelik Çözüm Önerileri” isimli çalışmasında, öğretmenlerin Dil ve Anlatım dersine yönelik olarak en çok ders saatinin yetersizliğine vurgu yaptığını belirlemiş, öğretmenlerin hizmet içi eğitim seminerleriyle bilgilendirilmesi istenmiş, sınıf mevcutlarının azaltılması ve içeriğin ders saatlerine göre yeniden düzenlenmesi istenmiştir. Yenen (2012), Meslek liseleri ile genel liselerin dokuzuncu sınıf Dil ve Anlatım dersi ses bilgisi ve telaffuz ünitesi hedeflerine ulaşma düzeylerini karşılaştırdığı çalışmasında, genel liseler uygulamada meslek liselerinden daha iyi durumdayken, meslek liseleri, teoride genel liselerden daha iyi oldukları belirlenmiştir. Duman (2012), Ortaöğretim 12. Sınıf Dil ve Anlatım Öğretim Programında Yer Alan “ Sanat Metinleri”nin Öğretiminin Belirlenen Kazanımlara Ulaşmadaki Etkililiği Üzerine Öğretmen ve Öğrenci Görüşleri” isimli çalışmasında Dil ve Anlatım dersinde sanat metinlerinin öğretiminde belirlenen kazanımlara ulaşmada “orta düzeyin üzerinde” etkili olduğu ve öğretimin etkililiğini en çok öğrenciden kaynaklanan sorunların etkilediği belirlenmiştir. Yücel (2012) “11. sınıf “Dil ve Anlatım” dersinin öğrencilerin yazma becerisine etkisi” isimli araştırmasında 11. sınıf “Dil ve anlatım” dersinin öğrencilerin yazma becerilerinin gelişmesinde etkili olduğunu belirlemiştir. Karakuş Aktan (2013), “Öğrencilerin Dil ve Anlatım Dersine Yönelik Tutumlarının Akademik Başarılarıyla İlişkisi” isimli araştırmasında, 10. sınıf öğrencilerinin “Dil ve Anlatım” dersine yönelik tutumlarıyla akademik başarıları arasında pozitif doğrusal yönlü bir ilişki belirlenmiştir.

Literatür incelendiğinde Dil ve Anlatım dersiyle ilgili program değerlendirme çalışması olarak Hamurcu ve İzci'nin (2015), "Orta Öğretim Dil ve Anlatım Dersi (9-12. Sınıflar) Öğretim Programının Değerlendirilmesi: Nitel Bir Çalışma" isimli çalışmasını görmekteyiz. Çalışma programın öğelerine göre yapılan bir değerlendirme çalışmasıdır. Çalışmada programda yer alan kazanımların yeterli olduğu ancak ders saatlerinin az olmasından dolayı kazanımların yetiştirilemediği, ünitelerin ve içeriğin iyi düzenlendiği ancak uygulanması istenen etkinliklerin çok fazla olduğu ve ders saatinin yetersizliğinden etkinliklerin tamamının yapılamadığı, okullarda genel olarak teknik alt yapı eksikliklerinin olduğu, ancak öğretmenlerin ihtiyaç olmadığını düşündükleri için çok fazla teknolojiden yararlanmadıkları, öğretmenlerin, öğretmen kılavuz kitaplarını, ders kitaplarını ve öğrenci çalışma kitaplarını yetersiz buldukları, programda önerilen alternatif ölçme değerlendirme yöntemlerinin dil ve anlatım dersi için uygun olmadığı için kullanılmadığı sonuçlarına ulaşılmıştır.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı Ortaöğretim Dil ve Anlatım Dersi (9-12. Sınıflar) Öğretim Programını, CIPP / BGSÜ (Context-Input-Process-Product / Bağlam Girdi-Süreç-Ürün) Modeli çerçevesinde ortaöğretim okullarında görev yapan Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenlerinin görüşlerine göre değerlendirmektir. Bu amaç doğrultusunda araştırmanın problem cümlesi "Dil ve Anlatım öğretmenlerinin CIPP / BGSÜ Modeli çerçevesinde Dil ve Anlatım dersi programı hakkındaki görüşleri nelerdir?" şeklinde ifade edilmiştir.

Bu temel soru altında araştırmanın alt problemleri aşağıdaki gibi belirlenmiştir:

1. Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenlerinin Dil ve Anlatım dersi (9-12. Sınıflar) öğretim programı hakkındaki görüşleri nelerdir?
2. Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenlerinin Dil ve Anlatım dersi (9-12. Sınıflar) öğretim programı hakkındaki görüşlerinde öğretmenlerin cinsiyetlerine göre anlamlı bir fark var mıdır?
3. Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenlerinin Dil ve Anlatım dersi (9-12. Sınıflar) öğretim programı hakkındaki görüşlerinde öğretmenlerin mezun oldukları yükseköğretim programına göre anlamlı bir fark var mıdır?
4. Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenlerinin Dil ve Anlatım dersi (9-12. Sınıflar) öğretim programı hakkındaki görüşlerinde öğretmenlerin görev sürelerine göre anlamlı bir fark var mıdır?
5. Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenlerinin Dil ve Anlatım dersi (9-12. Sınıflar) öğretim programı hakkındaki görüşlerinde öğretmenlerin görev yaptıkları ortaöğretim kurumuna göre anlamlı bir fark var mıdır?
6. Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenlerinin Dil ve Anlatım dersi (9-12. Sınıflar) öğretim programı hakkındaki görüşlerinde öğretmenlerin derse girdikleri sınıfa göre anlamlı bir fark var mıdır?
7. Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenlerinin Dil ve Anlatım dersi (9-12. Sınıflar) öğretim programının bağlam, ürün, girdi ve süreç boyutları hakkındaki görüşleri arasında ilişkisi var mıdır?

Yöntem

Ortaöğretim Dil ve Anlatım Dersi (9-12. Sınıflar) Öğretim Programını, CIPP / BGSÜ (Contex-Input-Process-Product / Bağlam Girdi-Süreç-Ürün) Modeli çerçevesinde ortaöğretim okullarında görev yapan Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenlerinin görüşlerine göre değerlendirmeyi amaçlayan bu çalışma tarama modelinde desenlenmiştir. Tarama modeli betimsel nitelikte olan bu araştırmanın amacına uygun bir modeldir. Tarama araştırması, bir konuya ya da olaya ilişkin katılımcıların görüşlerinin veya ilgi, tutum, yetenek, beceri gibi özelliklerinin belirlendikleri araştırmalardır (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2013: 177).

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini 2016-2017 öğretim yılında Denizli ili resmî ortaöğretim kurumlarında görev yapan toplam 524 Türk Dili ve Edebiyatı öğretmeni oluştururken, örneklemi ise yine Denizli ili merkezinde görevli random yoluyla seçilen 204 Türk Dili ve Edebiyatı öğretmeni oluşturmaktadır.

Tablo 1. Örneklem Dağılımı

Değişken	Değer	f	%
<i>Cinsiyet</i>	Kadın(1)	116	56,9
	Erkek(2)	88	43,1
	Toplam	204	100
<i>Alan</i>	Türk Dili ve Ed. Öğretmenliği (1)	139	68,1
	Türk Dili ve Edebiyatı (2)	65	31,9
	Toplam	204	100
<i>Çalışma Yılı</i>	0-6 yıl (1)	14	6,9
	6-12 yıl (2)	30	14,7
	12-17 yıl (3)	55	27,0
	17 yıl ve üstü (4)	105	51,5
	Toplam	204	100,0
<i>Görev Yaptığı Okul</i>	Anadolu Lisesi	108	52,9
	İmam Hatip Lisesi	31	15,2
	Mesleki/Teknik Lise	65	31,9
	Toplam	204	100,0
<i>Derse Girdiği Sınıflar</i>	9-10-11-12. sınıf (1)	32	15,7
	9-10-11 / 12. sınıf (2)	32	15,7
	9-10. sınıf (3)	42	20,6
	11-12. sınıf (4)	54	26,5
	9-12. sınıf (5)	20	9,8
	10-12. sınıf (6)	24	11,8
	Toplam	204	100,0

Veri Toplama Aracı

Verilerin toplanması amacıyla Açmaz'ın (2011) İlköğretim 4. sınıf Türkçe programını CIPP/BGSÜ Modeline göre değerlendirmek amacıyla geliştirdiği ölçek "Ortaöğretim Dil ve Anlatım dersi (9-12. Sınıflar) programını" değerlendirmek için uyarlanmıştır. Ölçek, 5 soruluk "kişisel bilgiler" bölümü ve 31 soruluk "Ortaöğretim Dil ve Anlatım Dersi (9-12. Sınıflar) Öğretim Programı Hakkında Öğretmen Görüşlerini Belirleme Ölçeği" bölümü olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır. Ölçek öğretmen görüşlerini belirlemek için en olumludan en olumsuz "Kesinlikle katılıyorum-Kesinlikle katılmıyorum" (5-1) olarak beşli likert şeklinde düzenlenmiştir. Ölçeğin Cronbach Alpha katsayısı (,920) olarak belirlenmiştir. Ölçeğin düzenlenmesi sürecinde Türk Dili ve Edebiyatı, Eğitim Programları uzmanlarının görüşleri alınmıştır. Ölçeğe son şekli verildikten ve gerekli izinlerin alınmasından sonra Denizli il merkezinde görev yapan 280 Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenine ulaşılmıştır. Bu öğretmenlerden 64 tanesi ölçeğe cevap vermek istemediğinden, 12 tanesi ölçeği eksik ve yanlış doldurduğundan değerlendirmeye alınmamış, toplam 204 öğretmenin doldurduğu ölçek değerlendirmeye alınmıştır.

Tablo 2. Ölçeğin Faktörlerinin Cronbach Alpha Güvenirlilik Katsayıları

Faktörler	Madde Sayısı	Bu araştırmada elde edilen C.A. (α)	Açmaz (2011) tarafından elde edilen C.A. (α)
1.Bağlam boyutu	18	,904	-
2.Ürün boyutu	8	,738	-
3.Girdi boyutu	2	,658	-
4.Süreç boyutu	3	,774	-
Toplam	31	,920	,920

Verilerin Çözümlemesi

Verilerin çözümlemesinde SPSS programından yararlanılmıştır. Veriler, ölçekte yer alan maddeler, kesinlikle katılmıyorum (1.00-1.80), katılmıyorum (1.81-2.60), biraz katılıyorum (2.61-3.40), katılıyorum (3.41-4.20) ve kesinlikle katılıyorum (4.21-5.00) puan aralıkları temel alınarak yorumlanmıştır. Verilerle ilgili, frekans, yüzde, aritmetik ortalama, ve programın CIPP/BGSÜ boyutlarına ve toplamına ilişkin öğretmen görüşlerini yansıtan verilerin ortalama ve standart sapmaları belirlenmiştir. CIPP/BGSÜ boyutları arasında ilişki olup olmadığı Pearson Korelasyon analiziyle belirlenmiştir. Ayrıca öğretmenlerin cinsiyet, alan, görev süreleri, ders verdikleri sınıf değişkenlerine göre ölçek puanları t testi, tek yönlü varyans analizi ANOVA testleriyle analiz edilmiştir. Araştırma kapsamında kullanılan tüm istatistiksel işlemlerde anlamlılık düzeyi 0.05 olarak kabul edilmiştir. Verilerin çözümlemesine geçilmeden önce toplanan verilerin normallik testleri incelenmiştir. Veri gruplarının normal dağılım gösterip göstermediği *Kolmogrow-Smirnov* ve *Shapiro Wilk* testlerine bakılarak anlaşılır. Veri sayısı 30'dan az

olduğunda *Shapiro Wilk* testi, veri sayısının 30 ve 30'dan daha büyük olduğunda ise *Kolmogrow-Smirnov (Lilliefors)* testi kullanılır (Can, 2013: 89). Bu çerçevede *Kolmogrow-Smirnov* testi sonuçlarına göre normal dağılım gösterdiği görülmektedir ($Z=.200$; $p>.05$).

Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın bulguları alt problemlere göre sıralanmıştır. Tabloların oluşturulmasında ölçeğin alt boyutları dikkate alınmıştır.

1. *Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenlerinin Dil ve Anlatım dersi (9-12. Sınıflar) öğretim programı hakkındaki görüşleri nelerdir?*

Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenlerinin Dil ve Anlatım dersi (9-12. Sınıflar) öğretim programı hakkındaki görüşlerinin belirlenmesi için aşağıdaki tabloda frekans, yüzdelik ve ortalama puanları verilmiştir.

Tablo 3. *Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenlerinin Dil ve Anlatım dersi (9-12. Sınıflar) öğretim programı hakkındaki görüşlerinin ölçeğin tamamında frekans, yüzdelik ve ortalama puanları*

Madde		1	2	3	4	5	x	Sonuç
1. Programın kazanımları öğrencilerin 9-12. sınıf Dil ve Anlatım dersine hazır bulunuşluklarıyla örtüşmektedir.	f	10	34	77	60	23	3,2 5	BK
	%	4,9	16,7	37,	29,	11,		
2. Programın uygulanabilmesi için Dil ve Anlatım dersine ayrılan süre yeterlidir.	f	36	47	50	54	17	2,8 4	BK
	%	17,6	23,0	24,	26,	8,3		
3. Program öğrencilerin Dil ve Anlatım dersi ile diğer dersler arasında bağlantı kurmasını sağlamaktadır.	f	10	27	88	66	13	3,2 2	BK
	%	4,9	13,2	43,	32,	6,4		
4. Program öğrencilerde araştırma isteği uyandırmaktadır.	f	23	65	75	35	6	2,6 8	BK
	%	11,3	31,9	36,	17,	2,9		
5. Programın amaçları ülkenin genel amaçlarına uygundur.	f	9	45	77	62	11	3,1 0	BK
	%	4,4	22,1	37,	30,	5,4		
6. Programın amaçları ülkenin özel amaçlarına uygundur.	f	8	44	85	59	8	3,0 7	BK
	%	3,9	21,6	41,	28,	3,9		
7. Program öğrencilerin bireysel ihtiyaçlarını karşılayabilecek nitelikte hazırlanmıştır.	f	16	63	74	44	7	2,8 2	BK
	%	7,8	30,9	36,	21,	3,4		
8. Programın uygulanabilmesi için gerekli materyaller mevcuttur.	f	14	48	71	61	10	3,0 2	BK
	%	6,9	23,5	34,	29,	4,9		
9. Program esnek bir yapıya sahiptir.	f	5	43	98	52	6	3,0 5	BK
	%	2,5	21,1	48,	25,	2,9		
10. Programda yer alan etkinlikler öğrencilerin gelişimsel özelliklerine uygundur.	f	13	54	82	50	5	2,9 0	BK
	%	6,4	26,5	40,	24,	2,5		

				2	5				
11. Program öğrencilerin Dil ve Anlatım dersi ile ilgili mevcut ihtiyaçlarına cevap vermektedir.	f	16	49	90	44	5	2,8	BK	
	%	7,8	24,0	44,	21,	2,5	6		
				1	6				
12. Program öğrencilerin Dil ve Anlatım dersi ile ilgili gelecekteki ihtiyaçlarına temel oluşturur.	f	9	51	94	43	7	2,9	BK	
	%	4,4	25,0	46,	21,	3,4	4		
				1	1				
13. Program öğrencilerin ana dili iyi kullanabilmeleri için gereklidir.	f	8	21	50	68	57	3,7	K	
	%	3,9	10,3	24,	33,	27,	1		
				5	3	9			
14. Programın hedefleri okulun hedefleri ile uyumludur.	f	8	36	69	78	13	3,2	BK	
	%	3,9	17,6	33,	38,	6,4	5		
				8	2				
15. Programda kullanılan görsel ve işitsel materyallerin öğrencilerin dil becerilerinin gelişimini olumlu etkilemektedir.	f	10	28	66	69	31	3,4	BK	
	%	4,9	13,7	32,	33,	15,	0		
				4	8	2			
16. Programın içeriği öğrencilerin diğer derslerle bütünleşmesini sağlamaktadır.	f	8	44	89	56	7	3,0	BK	
	%	3,9	21,6	43,	27,	3,4	4		
				6	5				
17. Programda da yer alan konular birbirini tamamlar niteliktedir.	f	11	28	70	87	8	3,2	BK	
	%	5,4	13,7	34,	42,	3,9	5		
				3	6				
18. Programdaki konulara ayrılan süre, konuların güçlük derecelerine uygundur.	f	21	60	69	46	8	2,8	BK	
	%	10,3	29,4	33,	22,	3,9	0		
				8	5				
19. Programda yer alan dil bilgisi konuları yeterlidir	f	20	43	57	71	13	3,0	BK	
	%	9,8	21,1	27,	34,	6,4	6		
				9	8				
20. Ünite sonlarında yer alan sorular konuların öğrenilmesini pekiştirmektedir.	f	18	44	63	62	17	3,0	BK	
	%	8,8	21,6	30,	30,	8,3	7		
				9	4				
21. Program öğrencilerin okuma alışkanlığını geliştirmelerini desteklemiştir.	f	24	52	72	47	9	2,8	BK	
	%	11,8	25,5	35,	23,	4,4	2		
				3	0				
22. Programın sonunda öğrencilerin topluluk önünde konuşma becerisine yönelik gösterdiği gelişim tatmin edici değildir.	f	28	60	71	29	16	2,7	BK	
	%	13,7	29,4	34,	14,	7,8	3		
				8	2				
23. Program öğrencilerin günlük yazma becerilerini geliştirmiştir.	f	32	72	58	38	4	2,5	BK	
	%	15,7	35,3	28,	18,	2,0	5		
				4	6				
24. Programdaki, öz değerlendirme formları öğrencilerin kendilerini değerlendirmede başarılıdır.	f	22	60	78	38	6	2,7	BK	
	%	10,8	29,4	38,	18,	2,9	3		
				2	6				
25. Program öğrencilerin öğrenme eksikliklerini belirleyememiştir.	f	19	74	63	40	8	2,7	BK	
	%	9,3	36,3	30,	19,	3,9	2		
				9	6				
26. Programda önerilen ölçme araçları bireysel farklılıkları dikkate almamıştır.	f	28	88	52	28	8	2,5	BK	
	%	13,7	43,1	25,	13,	3,9	0		

27. Programın uygulanabilmesi için okulun ve sınıfın fiziki şartları yeterlidir.	f	7	31	60	75	31	3,4	K
	%	3,4	15,2	29,	36,	15,	5	
28. Program farklı beceriler için farklı araçlar kullanmaya imkân tanır.	f	10	46	74	60	14	3,1	BK
	%	4,9	22,5	36,	29,	6,9	0	
29. Programda öğrencilerin yazma becerilerini kullanabileceği etkinlikler uygulanmaktadır.	f	26	50	65	45	18	2,9	BK
	%	12,7	24,5	31,	22,	8,8	4	
30. Programın uygulanma sürecinde yaratıcı drama tekniği kullanılmaktadır.	f	26	71	63	34	10	2,6	BK
	%	12,7	34,8	30,	16,	4,9	6	
31. Program uygulanırken beyin fırtınası tekniği kullanılmaktadır.	f	17	54	73	52	8	2,9	BK
	%	8,3	26,5	35,	25,	3,9	0	
Toplam	f	512	153	222	165	404	2,9	BK
	%	8,09	24,2	35,	26,	6,3	8	
			2	15	13	8		

“KK: Kesinlikle Katılıyorum, K: Katılıyorum, BK: Biraz Katılıyorum, KM: Katılmıyorum, KKM: Kesinlikle Katılmıyorum”

Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenlerinin, Dil ve Anlatım dersi (9-12. Sınıflar) öğretim programı hakkında, neredeyse ölçeğin tamamında frekans, yüzdeler ve ortalama puanları “Biraz Katılıyorum, (BK)” olarak gözlenmiştir. Sadece “Program öğrencilerin ana dili iyi kullanabilmeleri için gereklidir.” ve “Programın uygulanabilmesi için okulun ve sınıfın fiziki şartları yeterlidir” maddelerinde “Katılıyorum, (K)” çıkmıştır ve bu iki maddeyle birlikte “Programda kullanılan görsel ve işitsel materyallerin öğrencilerin dil becerilerinin gelişimini olumlu etkilemektedir” maddesi ölçeğin ortalamaları en yüksek maddeleri olmuştur. Bu sonuca göre öğretmenler Dil ve Anlatım dersi programını orta seviyede yeterli olarak görmektedirler.

2. Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenlerinin Dil ve Anlatım dersi (9-12. Sınıflar) öğretim programı hakkındaki görüşlerinde öğretmenlerin cinsiyetlerine göre anlamlı bir fark var mıdır?

Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenlerinin Dil ve Anlatım dersi (9-12. Sınıflar) öğretim programı hakkındaki görüşlerinde öğretmenlerin cinsiyetlerine göre anlamlı bir fark olup olmadığı t testi analizi sonucunda belirlenmiştir.

Tablo 4. Cinsiyet için yapılan t-testi ve etki büyüklüğü testi sonuçları

Ölçek Boyutları	Cinsiyet	N	x	S.S.	t	p	η^2
Bağlam (Faktör 1)	Kadın	116	55,12	10,97	-,254	,800	-
	Erkek	88	55,51	10,78			
Ürün (Faktör 2)	Kadın	116	21,93	4,76	-,957	,333	-
	Erkek	88	22,62	5,28			
Girdi (Faktör 3)	Kadın	116	6,41	1,80	1,38	,169	-
	Erkek	88	6,75	1,65			

Süreç (Faktör 4)	Kadın	116	8,54	2,91	,199	,843	-
	Erkek	88	8,46	2,61			
Toplam	Kadın	116	92,01	16,72	-,550	,583	-
	Erkek	88	93,35	17,50			

*p<0,05

Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenlerinin Dil ve Anlatım dersi (9-12. Sınıflar) öğretim programı hakkındaki görüşlerinde öğretmenlerin cinsiyetlerine göre anlamlı bir fark ortaya çıkmamıştır [F(-,550) p= ,583 (p> ,05)]. Cinsiyetin öğretmenlerin ölçeğin alt boyutlarından elde ettikleri puanlarda etkili olmadığı, öğretmenlerin birbirine yakın puanlar aldıkları gözlenmiştir.

3. *Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenlerinin Dil ve Anlatım dersi (9-12. Sınıflar) öğretim programı hakkındaki görüşlerinde öğretmenlerin mezun oldukları yükseköğretim programına göre anlamlı bir fark var mıdır?*

Tablo 6'da Ortaöğretim kurumlarında görev yapan Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenlerinin Dil ve Anlatım dersi öğretim programıyla ilgili görüşlerinde mezun oldukları yükseköğretim programının etkisi olup olmadığını belirlemek için t testi uygulanmıştır.

Tablo 6. Alan için yapılan t-testi ve etki büyüklüğü testi sonuçları

Ölçek Boyutları	Alan	N	x	S.S.	t	p	η^2
Bağlam (Faktör 1)	T.D.E. Öğretm.	139	55,12	10,40	-,305	,761	-
	T.D.Edebiyatı	65	55,64	11,87			
Ürün (Faktör 2)	T.D.E. Öğretm.	139	21,93	4,98	-1,25	,211	-
	T.D. Edebiyatı	65	22,87	4,98			
Girdi (Faktör 3)	T.D.E. Öğretm.	139	6,58	1,72	,281	,780	-
	T.D. Edebiyatı	65	6,50	1,80			
Süreç (Faktör 4)	T.D.E. Öğretm.	139	8,55	2,68	,318	,751	-
	T.D. Edebiyatı	65	8,41	2,99			
Toplam	T.D.E. Öğretm.	139	92,19	16,97	-,485	,628	-
	T.D. Edebiyatı	65	93,44	17,25			

*p<0,05

Tablo 6'daki sonuçlardan görülebileceği gibi yapılan t testi sonucunda Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenlerinin Dil ve Anlatım dersi (9-12. Sınıflar) öğretim programıyla ilgili görüşlerinde mezun oldukları yükseköğretim programının anlamlı bir fark oluşturmadığı belirlenmiştir. Öğretmenlerin ölçeğin genelinde ve alt boyutlarındaki puan ortalamaları birbirine oldukça yakın çıkmıştır (X= 92,19 ; X= 93,44) , [F(-,485) p= ,628 (p> ,05)].

Ayrıca yapılan t testi sonucunda öğretmenlerin mezun olduğu yükseköğretim kurumunun, ortaöğretim kurumlarında görev yapan Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenlerinin Dil ve anlatım dersi öğretim programının tamamı ve alt boyutları hakkındaki görüşleri arasında anlamlı bir fark oluşturmadığı bulunmuştur. Öğretmenlerin mezun olduğu yükseköğretim kurumunun öğretmenlerin program hakkındaki görüşlerinde etkili olmadığı gözlenmiştir. Türk Dili ve Edebiyatı bölümü mezunlarının ortalama puanlarının Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği mezunlarına göre toplamda çok az yüksek çıkmasına rağmen bulunan farkın anlamlı olmadığı

belirlenmiştir.

4. *Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenlerinin Dil ve Anlatım dersi (9-12. Sınıflar) öğretim programı hakkındaki görüşlerinde öğretmenlerin görev sürelerine göre anlamlı bir fark var mıdır?*

Tablo 7 'de ölçeğin alt boyutlarından elde edilen toplam puanlar arasında öğretmenlerin görev sürelerine göre anlamlı bir farklılığın olup olmadığını belirlemek için yapılan tek yönlü varyans analizine (ANOVA) ait sonuçlar verilmiştir.

Tablo 7. Öğretmenlerin Görev Süreleri İçin Yapılan Tek Faktörlü Varyans Analizi Testi Sonuçları

Ölçek Boyutları	Çalışma Yılı	N	x	S.S.	F	p
Bağlam (Faktör 1)	0-6 yıl	14	59,35	5,83	1,300	,276
	6-12 yıl	30	57,23	12,34		
	12-17 yıl	55	53,96	11,35		
	17 yıl ve üstü	105	54,88	10,60		
	Toplam	204	55,28	10,86		
Ürün (Faktör 2)	0-6 yıl	14	25,21	3,62	4,110	,007*
	6-12 yıl	30	24,10	5,26		
	12-17 yıl	55	21,36	5,08		
	17 yıl ve üstü	105	21,76	4,79		
	Toplam	204	22,23	4,99		
Girdi (Faktör 3)	0-6 yıl	14	6,35	1,33	,216	,885
	6-12 yıl	30	6,43	1,63		
	12-17 yıl	55	6,50	1,79		
	17 yıl ve üstü	105	6,64	1,81		
	Toplam	204	6,55	1,74		
Süreç (Faktör 4)	0-6 yıl	14	9,92	2,30	1,357	,257
	6-12 yıl	30	8,23	2,38		
	12-17 yıl	55	8,45	3,01		
	17 yıl ve üstü	105	8,42	2,80		
	Toplam	204	8,50	2,78		
Toplam	0-6 yıl	14	100,85	9,21	1,952	,122
	6-12 yıl	30	96,00	18,94		
	12-17 yıl	55	90,29	17,75		
	17 yıl ve üstü	105	91,72	16,60		
	Toplam	204	92,59	17,03		

* p < 0.05

Tablo 7 incelendiğinde öğretmenlerin çalışma yıllarına göre, ölçeğin bağlam, girdi ve süreç boyutlarında ortalamalar birbirine yakın çıkarken, Ürün boyutunun ortalamalarında 0-6 yıl ve 6-12 yıl çalışma süresi olan öğretmenlerin ortalamaları ($X=25,21 / X=24,10$), 12-17 yıl ve 17 yıl ve üstü görev süresi olan öğretmenlerin ortalamalarına ($X=21,36 / X=21,76$) göre daha yüksek çıkmıştır ve anlamlı bir fark bulunmuştur [$F(4,110) p= ,007 (p< ,05)$]. Bu durum daha genç olan Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenlerinin Dil ve Anlatım dersi programının uygulanması sonucunda elde edilen sonuçlar hakkında daha olumlu düşünceye sahip olduklarını göstermektedir.

5. Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenlerinin Dil ve Anlatım dersi (9-12. Sınıflar) öğretim programı hakkındaki görüşlerinde öğretmenlerin görev yaptıkları ortaöğretim kurumuna göre anlamlı bir fark var mıdır?

Tablo 8 'de ölçeğin alt boyutlarından elde edilen toplam puanlar arasında öğretmenlerin görev yaptıkları ortaöğretim kurumuna göre anlamlı bir farklılığın olup olmadığını belirlemek için yapılan tek yönlü varyans analizine (ANOVA) ait sonuçlar verilmiştir.

Tablo 8. Öğretmenlerin Görev Yaptıkları Ortaöğretim Kurumu Türü İçin Yapılan Tek Faktörlü Varyans Analizi Sonuçları

Ölçek Boyutları	Okul Türü	N	x	S.S.	F	p
Bağlam (Faktör 1)	Anadolu lisesi	108	56,02	9,41	1,682	,189
	İmam Hatip lisesi	31	52,03	13,21		
	Mesleki-Teknik lise	65	55,61	11,76		
	Toplam	204	55,28	10,86		
Ürün (Faktör 2)	Anadolu lisesi	108	22,22	4,83	2,498	,085
	İmam Hatip lisesi	31	20,61	5,36		
	Mesleki-Teknik lise	65	23,03	4,96		
	Toplam	204	22,23	4,99		
Girdi (Faktör 3)	Anadolu lisesi	108	6,72	1,72	1,023	,361
	İmam Hatip lisesi	31	6,32	1,81		
	Mesleki-Teknik lise	65	6,40	1,74		
	Toplam	204	6,55	1,74		
Süreç (Faktör 4)	Anadolu lisesi	108	8,33	2,75	,654	,521
	İmam Hatip lisesi	31	8,45	3,19		
	Mesleki-Teknik lise	65	8,83	2,63		
	Toplam	204	8,50	2,78		
Toplam	Anadolu lisesi	108	93,30	15,00	1,722	,181
	İmam Hatip lisesi	31	87,41	20,47		
	Mesleki-Teknik lise	65	93,87	18,21		
	Toplam	204	92,59	17,03		

* p < 0.05

Tablo 8 incelendiğinde öğretmenlerin görev yaptıkları ortaöğretim kurumuna göre, ölçeğin bağlam, girdi ve süreç boyutlarında ortalamalar birbirine yakın çıkarken, Ürün boyutunun ortalamalarında Anadolu lisesi ve Mesleki / Teknik lisede görev yapan öğretmenlerin ortalamaları ($X=22,22$ / $X=23,03$), İmam Hatip lisesinde görev yapan öğretmenlerin ortalamalarına ($X=20,61$) göre daha yüksek çıkmıştır. Mesleki / Teknik lisede görev yapan öğretmenlerin ortalamalarının, Anadolu lisesi ve İmam Hatip lisesinde görev yapan öğretmenlere göre daha yüksek çıkması ilginç bir sonuçtur. Ancak genelde öğretmenlerin Dil ve Anlatım dersi programı hakkında olumlu görüşe sahip olmadıkları gözlenmektedir.

6. Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenlerinin Dil ve Anlatım dersi (9-12. Sınıflar) öğretim programı hakkındaki görüşlerinde öğretmenlerin derse girdikleri sınıfa göre anlamlı bir fark var mıdır?

Tablo 9'da ölçeğin alt boyutlarından elde edilen toplam puanlar arasında öğretmenlerin derse girdikleri sınıf düzeyine göre anlamlı bir farklılığın olup olmadığını belirlemek için yapılan tek yönlü varyans analizine (ANOVA) ait sonuçlar verilmiştir.

Tablo 9. Öğretmenlerin Derse Girdikleri Sınıflar İçin Yapılan Tek Faktörlü Varyans Analizi Testi Sonuçları

Ölçek Boyutları	Sınıflar	N	x	S.S.	F	p
Bağlam (Faktör 1)	9-10-11-12. sınıf	32	52,34	9,14	1,521	,185
	9-10-11. / 12. sınıf	32	56,56	9,88		
	9-10. sınıf	42	57,88	9,96		
	11-12. sınıf	54	53,61	12,79		
	9-12. sınıf	20	57,70	10,63		
	10-11. / 12. sınıf	24	54,75	10,58		
	Toplam	204	55,28	10,86		
Ürün (Faktör 2)	9-10-11-12. sınıf	32	20,50	4,57	2,659	,024*
	9-10-11. / 12. sınıf	32	21,78	4,76		
	9-10. sınıf	42	23,71	5,06		
	11-12. sınıf	54	21,35	5,27		
	9-12. sınıf	20	22,95	4,24		
	10-11. / 12. sınıf	24	23,95	4,76		
	Toplam	204	22,23	4,99		
Girdi (Faktör 3)	9-10-11-12. sınıf	32	6,40	1,75	,854	,513
	9-10-11. / 12. sınıf	32	7,09	1,94		
	9-10. sınıf	42	6,57	1,53		
	11-12. sınıf	54	6,53	1,76		
	9-12. sınıf	20	6,35	1,75		
	10-11. / 12. sınıf	24	6,25	1,79		
	Toplam	204	6,55	1,74		
Süreç (Faktör 4)	9-10-11-12. sınıf	32	7,65	3,04	1,407	,223
	9-10-11. / 12. sınıf	32	9,00	3,30		
	9-10. sınıf	42	9,07	2,70		
	11-12. sınıf	54	8,35	2,63		
	9-12. sınıf	20	8,90	2,19		
	10-11. / 12. sınıf	24	8,04	2,38		
	Toplam	204	8,50	2,78		
Toplam	9-10-11-12. sınıf	32	86,90	15,39	1,887	,098
	9-10-11. / 12. sınıf	32	94,43	15,96		
	9-10. sınıf	42	97,23	16,08		
	11-12. sınıf	54	89,85	18,74		
	9-12. sınıf	20	95,90	16,26		
	10-11. / 12. sınıf	24	93,00	17,09		
	Toplam	204	92,59	17,03		

* p < 0.05

Tablo 9 incelendiğinde öğretmenlerin derse girdikleri sınıf düzeyine göre, ölçeğin bağ-

lam, girdi ve süreç boyutlarında ortalamalar arasında anlamlı bir fark bulunmazken, ürün boyutunda ortalamalar arasında anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır ($p = ,024$; $p < 0,05$). Bu boyutta 9-10. sınıflara, 9-12. sınıflara ve 10-11. ya da 12. sınıflara derse giren öğretmenlerin ortalama puanları ($X = 23,71$, $X = 22,95$, $X = 23,95$), 9-10-11-12. sınıflara, 9-10-11. / 12. sınıflara, 11-12. sınıflara derse giren öğretmenlerin ortalama puanlarına göre ($X = 20,50$, $X = 21,78$, $X = 21,35$) daha yüksek çıkmıştır. Bu durum daha fazla farklı sınıfa derse giren öğretmenlerin program hakkında daha olumsuz düşüncelerine neden olduğunu göstermektedir. Aynı durum anlamlı bir fark ortaya çıkmasa da ölçeğin bağlam boyutu ve toplam sonuçlarında da gözlenmiştir.

7. *Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenlerinin Dil ve Anlatım dersi (9-12. Sınıflar) öğretim programının bağlam, ürün, girdi ve süreç boyutları hakkındaki görüşleri arasında ilişkisi var mıdır?*

Tablo 10'da Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenlerinin Dil ve Anlatım dersi (9-12. Sınıflar) öğretim programının bağlam, ürün, girdi ve süreç boyutları hakkındaki görüşleri arasında ilişki olup olmadığına dair sonuçlar aşağıdaki Korelasyon analizi testinde gösterilmiştir.

Tablo 10. Ölçeğin bağlam, ürün, girdi ve süreç boyutları arasında ilişki olup olmadığını belirlemek için yapılan Korelasyon testinin analiz sonuçları

		Bağlam	Ürün	Girdi	Süreç
Bağlam	Korelasyon	1	,646(**)	,398(**)	,485(**)
	p		,000	,000	,000
	N	204	204	204	204
Ürün	Korelasyon	,646(**)	1	,293(**)	,484(**)
	p	,000		,000	,000
	N	204	204	204	204
Girdi	Korelasyon	,398(**)	,293(**)	1	,319(**)
	p	,000	,000		,000
	N	204	204	204	204
Süreç	Korelasyon	,485(**)	,484(**)	,319(**)	1
	p	,000	,000	,000	
	N	204	204	204	204

**İlişki düzeyi ($p = ,000$) olduğundan ve ($p = 0;01$)'den küçük olduğundan anlamlıdır.

Tablo 10' da görüldüğü gibi F değerleri ($F = ,646$; $F = ,398$; $F = ,485$; $F = ,484$; $F = ,293$; $F = ,319$) olduğundan ve anlamlılık düzeyi ($p = ,000$) olduğundan, bu değer de ($p < ,05$) olduğundan Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenlerinin Dil ve Anlatım dersinin (9-12. sınıf) öğretim programıyla ilgili görüşleri arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür.

Tartışma ve Sonuç

Ortaöğretim kurumlarında görev yapan Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenleri, Dil ve Anlatım dersi (9-12 sınıflar) öğretim programını orta seviyede yeterli bulmaktadırlar. Ancak "Program öğrencilerin ana dili iyi kullanabilmeleri için gereklidir" "Programın uygulanabilmesi için okulun ve sınıfın fiziki şartları yeterlidir" ve "Programda kullanılan görsel ve işitsel materyallerin öğrencilerin dil becerilerinin gelişimini olumlu etkilemektedir" gibi maddeler öğretmenlerin program hakkında olumlu görüşlerini yansıtmıştır. Programın içeriğiyle ilgili olan "Programın içeriği öğrencilerin

diğer derslerle bütünleşmesini sağlamaktadır”, “*Programda yer alan konular birbirini tamamlar niteliktedir*” maddelerine öğretmenlerin yarısından fazlası olumlu görüş ifade etmişlerdir. Bu sonuç Hamurcu ve İzci'nin (2015) yapmış oldukları araştırmayla benzerlik göstermektedir. Hamurcu ve İzci'nin (2015) yapmış oldukları nitel araştırmada öğretmenlerin çoğunluğu Dil ve Anlatım dersi (9-12. sınıflar) öğretim programının içeriği hakkında olumlu görüş bildirmişlerdir.

Araştırmaya katılan öğretmenler “*Dil ve Anlatım dersinin kazanımlarıyla öğrencilerinin hazır bulunuşluklarının uyumlu olup olmadığıyla ilgili maddeye*” “*Biraz Katılıyorum*” (%37) ; “*Katılıyorum*” (%29) diyerek ders kazanımlarının öğrencilerin seviyelerine yeterince uygun olduğunu ifade etmişlerdir. Hamurcu ve İzci'nin (2015) araştırmasında da katılımcı öğretmenler programın kazanımlarının yeterli olduğunu belirtmişlerdir.

Dil ve Anlatım dersinin süresi konusunda öğretmenlerle yapılan yüz yüze görüşmelerde dersin süresinin yeterli olduğunu belirtmişlerdir ayrıca Dil ve Anlatım dersinde öğrencilerin dilbilgisi eksikliklerini de giderebildiklerini ifade etmişlerdir. Ancak 2016-2017 yılından itibaren uygulanmaya başlanacak “*Türk Dili ve Edebiyatı*” ve “*Dil ve Anlatım*” derslerinin birleştirilerek ders saatinin 5 ders saati olarak belirlenmesinde Dil ve Anlatım dersinin içeriklerine yeterince zaman ayırlamayacağı düşüncesiyle derslerin birleştirilmesine olumsuz görüş bildirmişlerdir. Hamurcu ve İzci'nin (2015) yapmış oldukları araştırmada katılımcı öğretmenler dersin süresinin yetersiz olduğunu ve bu durumun kazanımların yetiştirilmesine engel teşkil ettiğini ifade etmişlerdir.

Araştırmaya katılan öğretmenler “*Okulun ve sınıfın fiziki şartlarının*” yeterli olduğunu ifade etmişlerdir. Hamurcu ve İzci'nin (2015) yapmış oldukları araştırmada da öğretmenler okulun fiziki şartlarının ve teknik alt yapısının yeterli olduğunu ifade etmişler ancak bazı öğretmenlerin ihtiyaç olmadığı için teknik alt yapıyı çok fazla kullanmadıkları belirlenmiştir.

Araştırmaya katılan öğretmenler “*Programın uygulanabilmesi için gerekli materyaller mevcuttur*” maddesine “*Biraz Katılıyorum*” (%34,8) ve “*Katılıyorum*” (%29,9) diyerek Dil ve Anlatım dersiyle ilgili materyallerin orta seviyede yeterli olduğunu ifade etmişlerdir. Hamurcu ve İzci'nin (2015) araştırmasında öğretmenler kılavuz kitaplarının, ders kitaplarının ve öğrenci çalışma kitaplarının yetersiz olduğunu belirtmişlerdir.

“*Programda önerilen ölçme araçları bireysel farklılıkları dikkate almamıştır*” maddesinde öğretmenler “*Katılmıyorum*” (%43,1) diyerek programın ölçme araçlarının yeterli olduğu konusunda olumlu görüş belirtmişlerdir. Hamurcu ve İzci'nin (2015) araştırmasında programda önerilen ölçme değerlendirme teknikleri konusunda olumsuz görüş belirtmişlerdir.

Ortaöğretim kurumlarında görev yapan Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenlerinin cinsiyetlerinin Dil ve Anlatım dersi öğretim programının tamamı ve alt boyutları hakkındaki görüşlerinde etkili olmadığı gözlenmiş, kadın ve erkek öğretmenlerin ölçeğin geneli ve alt boyutlarındaki ortalama puanlarının birbirine yakın çıktığı gözlenmiştir.

KAYNAKÇA

- Açmaz, G. (2011). *İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programının Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana
- Büyükoztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., Demirel, F. (2013). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Duman, A. Ş. (2012). *Ortaöğretim 12. Sınıf dil ve anlatım öğretim programında yer alan "sanat metinleri"nin Öğretiminin belirlenen kazanımlara ulaşmadaki Etkililiği üzerine öğretmen ve öğrenci görüşleri*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Epçaçan, C., Epçaçan, C. (2011). Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenlerinin Yapılandırmacı Öğrenme Kuramı Çerçevesinde Hazırlanmış Dil ve Anlatım Dersi (9. – 12. Sınıflar) Öğretim Programı Hakkındaki Görüşleri. İCONTE (International Conference on New Trends in Education and Their Implications 11-13 November, 2010). Antalya-Turkey
- Hamurcu, G.C., İzci, E. (2015). Orta Öğretim Dil ve Anlatım Dersi (9-12. Sınıflar) Öğretim Programının Değerlendirilmesi: Nitel Bir Çalışma. *Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi*, 16 : 51-71.
- Karakuş Aktan, E. N. (2013). *Öğrencilerin Dil ve Anlatım Dersine Yönelik Tutumlarının Akademik Başarılarıyla İlişkisi (Çankaya İlçesi Örneği)*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Konur Ergene, S. (2011). *Orta Öğretim 10. Sınıf Öğrencilerinin 9. Sınıf Türk Edebiyatı ve Dil ve Anlatım Ders Kitaplarındaki Kelimeleri Öğrenme Düzeyleri*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.
- Kurudayıoğlu, M., Çelik, G. (2011). 9. Sınıf Türk Edebiyatı Programının Eleştirel Düşünme Açısından Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 8 / 15: 213-237.
- Sönmez, V. Alacapınar, F.G. (2015). *Örnekleriyle Eğitimde Program Değerlendirme*. Ankara: Anı Yayınları.
- Tunç, F. (2010). Evaluation of An English Language Teaching Program at A Public University Using CIPP Model. Thesis of Master of Science. (Director: Prof. Dr. Sencer Aya-ta).The Graduate School of Social Sciences of Middle East Technical University. Ankara.
- Türkyılmaz, M. (2008). Dil ve Anlatım Dersinde Bir Ölçme Aracı Olarak Yazılı Sınavların Kullanımı Konusunda Öğretmen Görüşleri. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)* 9 (3), 1-14.
- Yenen, E. (2012). *Meslek Liseleri ile Genel Liselerin Dokuzuncu Sınıf Dil ve Anlatım Dersi Ses Bilgisi ve Telaffuz Ünitesi Hedeflerine Ulaşma Düzeylerinin Karşılaştırılması (Karaman İli Örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Yücel, T. (2012). *11. Sınıf "Dil ve Anlatım" Dersinin Öğrencilerin Yazma Becerisine Etkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Erzurum.
- Yüksel, İ., Sağlam, M. (2014). *Eğitimde Program Değerlendirme. Yaklaşımlar, Modeller, Standartlar*. Ankara: Pegem Akademi.
- Özaydın, B., Günbatır, M. S., Önal, N., Çakır, H. (2012). Öğretmen Yetiştirme Programlarının Sistemik ve Sistemik Değerlendirilmesi. *Eğitim Teknolojisi Kuram ve Uygulama*. 2 / 1.
- Selvi, H., Bıçak, B. (2013). Milli Eğitim Bakanlığı Sürücü Kurslarında Kullanılan Sürücü Eğitim Programının Değerlendirilmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 9/2: 315-325.

Değerli Öğretmen Arkadaşlarım,

Bu çalışma, Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenlerinin Ortaöğretim Dil ve Anlatım Dersi (9-12. Sınıflar) Öğretim Programı hakkında görüşlerini belirlemek amacıyla hazırlanmıştır. Aşağıdaki ölçüğe vereceğiniz cevaplar bu araştırmanın verilerini oluşturacaktır. Araştırmanın kalitesi açısından vereceğiniz cevaplar son derece önemlidir. Anket formuna isminizi yazmanıza gerek yoktur. Araştırma kapsamında toplanan veriler sadece bilimsel amaçlı kullanılacak olup, başka bir amaçla kullanılmayacaktır. Yapılacak olan araştırmaya katkılarınızdan dolayı teşekkür eder çalışmalarınızda başarılar dilerim.

Yusuf Ziya AYHAN

Pamukkale Üniversitesi Fransızca Okutmanı

EK: VERİ TOPLAMA ARACI

I. GENEL BİLGİ FORMU

1. **Cinsiyet:** Kadın Erkek
2. **Alan:** : Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği :
Türk Dili ve Edebiyatı :
Türkçe Öğretmenliği :
3. **Çalışma Yılı :** 0-6 yıl :
6-12 yıl :
12-17 yıl :
17 yıl ve üstü :
4. **Görev Yaptığı Okul :** Anadolu Lisesi :
Normal Lise :
İmam Hatip Lisesi :
Mesleki / Teknik Lise :
5. **Derse Girdiği Sınıflar:** 9. Sınıf :
10. sınıf :
11. sınıf :
12. sınıf :

II. Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenlerinin Ortaöğretim Dil ve Anlatım Dersi (9-12. Sınıflar) Öğretim Programı Hakkında Görüşlerini Belirleme Ölçeği

Değerli Öğretmen arkadaşlarım, Bu ölçek, Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenlerinin Ortaöğretim Dil ve Anlatım Dersi (9-12. Sınıflar) Öğretim Programı hakkında görüşlerini belirlemek amacıyla hazırlanmıştır. Araştırmanın kalitesi açısından vereceğiniz cevaplar son derece önemlidir. Aşağıdaki ifadeleri dikkatlice okuyunuz ve sizin için uygun gelen kutucuğa çarpı (X) koyunuz. Anket formuna isminizi yazmanıza gerek yoktur. Yapılacak olan araştırmaya katkılarınızdan dolayı teşekkür ederiz.		Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Biraz Katılıyorum	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
1	Programın kazanımları öğrencilerin 9-12. sınıf Dil ve Anlatım dersine hazır bulunuşluklarıyla örtüşmektedir.	5	4	3	2	1
2	Programın uygulanabilmesi için Dil ve Anlatım dersine ayrılan süre yeterlidir.	5	4	3	2	1
3	Program öğrencilerin Dil ve Anlatım dersi ile diğer dersler arasında bağlantı kurmasını sağlamaktadır.	5	4	3	2	1
4	Program öğrencilerde araştırma isteği uyandırmaktadır.	5	4	3	2	1
5	Programın amaçları ülkenin genel amaçlarına uygundur.	5	4	3	2	1
6	Programın amaçları ülkenin özel amaçlarına uygundur.	5	4	3	2	1
7	Program öğrencilerin bireysel ihtiyaçlarını karşılayabilecek nitelikte hazırlanmıştır.	5	4	3	2	1
8	Programın uygulanabilmesi için gerekli materyaller mevcuttur.	5	4	3	2	1
9	Program esnek bir yapıya sahiptir.	5	4	3	2	1
10	Programda yer alan etkinlikler öğrencilerin gelişimsel özelliklerine uygundur.	5	4	3	2	1
11	Program öğrencilerin Dil ve Anlatım dersi ile ilgili mevcut ihtiyaçlarına cevap vermektedir.	5	4	3	2	1
12	Program öğrencilerin Dil ve Anlatım dersi ile ilgili gelecekteki ihtiyaçlarına temel oluşturur.	5	4	3	2	1
13	Program öğrencilerin ana dili iyi kullanabilmeleri için gereklidir.	5	4	3	2	1
14	Programın hedefleri okulun hedefleri ile uyumludur.	5	4	3	2	1
Değerli Öğretmen arkadaşlarım, Bu ölçek, Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenlerinin Ortaöğretim Dil ve Anlatım Dersi (9-12. Sınıflar) Öğretim Programı hakkında görüşlerini belirlemek amacıyla hazırlanmıştır. Araştırmanın kalitesi açısından vereceğiniz cevaplar son derece önemlidir. Aşağıdaki ifadeleri dikkatlice okuyunuz ve sizin için uygun gelen kutucuğa çarpı (X) koyunuz. Anket formuna isminizi yazmanıza gerek yoktur. Yapılacak olan araştırmaya katkılarınızdan dolayı teşekkür ederiz.		Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Biraz Katılıyorum	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
15	Programda kullanılan görsel ve işitsel materyallerin öğrencilerin dil becerilerinin gelişimini olumlu etkilemektedir.	5	4	3	2	1
16	Programın içeriği öğrencilerin diğer derslerle bütünleşmesini sağlamaktadır.	5	4	3	2	1
17	Programda yer alan konular birbirini tamamlar niteliktedir	5	4	3	2	1
18	Programdaki konulara ayrılan süre, konuların güçlük derecelerine uygundur.	5	4	3	2	1

19	Programda yer alan dil bilgisi konuları yeterlidir	5	4	3	2	1
20	Ünite sonlarında yer alan sorular konuların öğrenilmesini pekiştirmektedir.	5	4	3	2	1
21	Program öğrencilerin okuma alışkanlığını geliştirmelerini desteklemiştir.	5	4	3	2	1
22	Programın sonunda öğrencilerin topluluk önünde konuşma becerisine yönelik gösterdiği gelişim tatmin edici değildir.	5	4	3	2	1
23	Program öğrencilerin günlük yazma becerilerini geliştirmiştir.	5	4	3	2	1
24	Programdaki, öz değerlendirme formları öğrencilerin kendilerini değerlendirmede başarılıdır.	5	4	3	2	1
25	Program öğrencilerin öğrenme eksikliklerini belirleyememiştir.	5	4	3	2	1
26	Programda önerilen ölçme araçları bireysel farklılıkları dikkate almamıştır.	5	4	3	2	1
27	Programın uygulanabilmesi için okulun ve sınıfın fiziki şartları yeterlidir.	5	4	3	2	1
28	Program farklı beceriler için farklı araçlar kullanmaya imkân tanır.	5	4	3	2	1
29	Programın etkili uygulanabilmesi için okuldaki öğretmen sayısı yeterlidir.	5	4	3	2	1
30	Programın verimli uygulanması için öğretmenlerin hizmet-içi eğitim kurslarına katılmaları desteklenmektedir.	5	4	3	2	1
31	Programın uygulanabilmesi için ders araç-gereçleri yeterlidir.	5	4	3	2	1
32	Programın uygulanabilmesi için ders araç-gereçleri dışında destek kaynakları yeterlidir.	5	4	3	2	1
33	Programın amaçlarıyla okulun amaçları uyumludur.	5	4	3	2	1
34	Programın amaçlarıyla içerik ve eğitim-öğretim etkinlikleri uyumludur.	5	4	3	2	1
35	Programda öğrencilerin yazma becerilerini kullanabileceği etkinlikler uygulanmaktadır.	5	4	3	2	1
36	Programın uygulanma sürecinde yaratıcı drama tekniği kullanılmaktadır.	5	4	3	2	1
37	Program uygulanırken beyin fırtınası tekniği kullanılmaktadır.	5	4	3	2	1
38	Program uygulanırken soru-cevap tekniği kullanılmaktadır.	5	4	3	2	1
39	Program uygulanırken sunum tekniği kullanılmaktadır.	5	4	3	2	1
40	Programın uygulanma sürecinde yaşanan olumsuzluklar sonucunda ihtiyaç duyulan değişiklikler yapılmaktadır.	5	4	3	2	1